

OS CRITERIOS DE ORDENACIÓN TERRITORIAL E OS MONTES VECIÑAIS

Xosé Alfredo Pereira Martínez*

Os criterios de ordenación territorial do Partido Popular ao respecto o medio rural quedan reflectidos claramente no chamado documento de Directrices de Ordenación do Territorio (DOT). Teñen como obxectivos: que o medio rural quede destinado para actividades de turismo e de lecer, para goce das elites sociais, e que os montes veciñais en man común, –e demais terras rurais–, sexan dedicadas á actividade extractiva e á produción de cultivos enerxéticos. Estas actividades son agresivas para o medio e teñen un corte colonial (a explotación dáse na periferia e o valor engadido vai para a metrópole). É dicir, coas DOT, o Partido Popular (e os intereses económicos, especulativos e urbanísticos que o sosteñen) péchase totalmente á posibilidade de acadar un medio rural multifuncional e sustentábel; un medio rural con actividades diversas, emprego e fixación da poboación; un medio rural con dotacións e servizos; un medio rural vivo; en definitiva, un medio rural con futuro.

Para o PP (e para os intereses económicos, especulativos e urbanísticos que o sosteñen) que a cuarta parte do territorio galego, maiormente no rural, sexa monte veciñal en man común (MVMC) e que estas terras comunitarias sexan xestionadas democraticamente por uns 250.000 veciños e veciñas comuneiros é un problema que hai que eliminar. Que haxa un número importante de comunidades de montes que entenden que o futuro destes MVMC pasa polo logro dun monte axustado, en primeiro lugar, ás demandas dos veciños e veciñas comuneiros e, en segundo lugar, ás demandas da sociedade no seu conxunto, atenta contra os seus intereses e, xa que logo, hai que facelos desaparecer. A existencia dos MVMC dentro dun medio rural vivo impide levar adiante o obxectivo definido nas DOT: desertizar o medio rural. De aí que o primeiro paso a dar sexa a privatización dos MVMC.

UN POUCO DE HISTORIA

O intento do PP de eliminar a figura do MVMC vén de vello. E por desgraza, conta con aliados entre as entidades

relacionados co monte. É pois de xustiza coñecer o nome e os apelidos destes inimigos do monte veciñal: AFG, Silvanus, Afrifoga, MAN. A primeira tentativa iníciase no ano 1995 (sendo daquela o Director Xeral de Montes o mesmo que o é hoxe), coa celebración dun mal chamado "Congreso de Montes Veciñais" no concello de Ponteareas. Foi combatida coa realización do I Congreso Galego de Comunidades de Montes (Poio, 1997) e coa constitución da Organización Galega de Comunidades de Montes (ORGACMM) en Vigo, en 1999.

O segundo intento está datado na lexislatura do goberno bipartito (2005-2009). Os inimigos do monte veciñal, baseándose na que, pensaban, debilidade e descoñecemento da Consellería de

Medio Rural, dirixida politicamente polo BNG, trataron de que este organismo convocase un II Congreso de Montes Veciñais, esixindo que o que alí se acordase fose a política de montes da Consellería. Este segundo empeño foi combatido polo traballo do Sindicato Labrego Galego (SLG), pola ORGACMM e pola valentía da Consellería do Medio Rural, que elaborou un Anteproxecto de Lei de Montes de Galiza, que finalmente, por desgraza, só quedou niso. Neste documento reforzábase o concepto xermánico da titularidade veciñal e dotaba ás asembleas xerais das comunidades de montes de todo o poder de decisión.

Recuperado o poder da Xunta de Galiza polo PP (e os intereses económicos, especulativos e urbanísticos que o

Aldea ao pé da Serra do Burgo, no concello de Montederramo (Ourense).

sosteñen), iníciase o terceiro intento de privatizar os montes veciñais. Para acadar este fin elabora unha estratexia a desenvolver na presente lexislatura que se basea en dou piáres: unha política de montes e unha lexislación agresivas cos MVMC.

POLÍTICA DE MONTES, SÓ FORESTALISTA

Para o PP, o monte veciñal ten que ser só forestalista. Desde a súa recuperación do poder, non só reduciu drasticamente as axudas para o monte veciñal e impediu que fosen beneficiarios das mesmas as mancomunidades de montes, senón que eliminou todas aquelas axudas abertas pola anterior Consellería do Medio Rural que promovían un monte veciñal multifuncional e sustentábel. Estas axudas posibilitaban pór en valor todas as funcións e aspectos do monte veciñal: aproveitamentos agro-gandeiros, biomasa forestal, cogomelos, apicultura, e o carácter natural, patrimonial e etnográfico dos montes. Levaban por nome: *Plantacións de frondosas autóctonas*, *Valoración e multifuncionalidade dos montes* e *Proxectos dinamizadores das áreas rurais*. As primeiras foron eliminadas e a última, modificada.

As únicas liñas de axudas que o PP mantén para os MVMC son as de extinción (que non prevención) de lumes forestais e a de fomento da silvicultura (onde se vai a permitir a plantación e os tratamentos silvícolas do eucalipto). Con esta nova-vella política de montes, estes converteranse nun mero recurso forestal e, por tanto, sen futuro e pasto do lume, como xa se demostrou en tempos pasados. Con esta nova-vella política de montes, estase achanzando o camiño para proceder á privatización destas terras comunitarias: *Impedir o desenvolvemento racional dos montes*.

LEI DE ORDENACIÓN URBANÍSTICA E PROTECCIÓN DO MEDIO RURAL

Antes da chegada do PP ao poder, os MVMC estaban catalogados como solo rústico de protección forestal. Nestas terras, só se permitían usos relacionados cos aproveitamentos dos montes veciñais e non podían ser urbanizábeis. Era unha lei que podía ser aceptábel, aínda que deixaba a porta medio aberta ao urbanismo (os MVMC podían ser urbanizados se non tiñan masa arbórea ou se fosen necesarios para un desenvolvemento racional urbanístico), e aínda que a verdadeira alternativa fose cataloga-

distrito xermar

Coa derogación do Decreto da enerxía eólica do bipartito e a aprobación da Lei de aproveitamento eólico elimínase toda capacidade de decisión dos comuneiros e propietarios do monte sobre os seus terreos.

los como solo rústico de especial protección veciñal, dada a superficie territorial que ocupan.

Porén, a primeira lei que retoca o PP cando chega ao goberno é precisamente a Lei de ordenación urbanística e protección do medio rural. Esta modificación fai mudar de categoría os solos dos MVMC, que pasan de ser solo rústico de protección forestal a solo rústico de protección ordinaria. Así, despóñanse os montes veciñais de toda protección, deixandoos a expensas dos intereses urbanísticos e especulativos para engordar, aínda máis, os seus negocios. Con esta modificación, a supervivencia dos MVMC está ameazada.

Nesta mesma liña, tamén podemos falar da derogación do Decreto da enerxía eólica coa aprobación de Lei de aproveitamento eólico e coa creación do canon medioambiental, normativa totalmente negativa para as terras comunitarias ao eliminar toda capacidade de decisión dos titulares dos terreos. A partir deste momento, os parques eólicos instaláranse onde queiran as empresas.

AS SOCIEDADES DE FOMENTO FORESTAL (SOFOR)

Non son outra cousa que a introdución do capital (e dos métodos de produción capitalista) nos aproveitamentos do monte. A lóxica desta produción é concentrar as terras e sacar o maior rendemento económico no menor tempo posíbel, pero é de sobra coñecido que a concentración de terras particulares non é de fácil solución. Coa privatización dos MVMC que xa son, de por si, terras concentradas, non é tan difícil.

Doutra parte, a ninguén se lle escapa que o ciclo de produción do monte é lento e que está sometido a imprevistos (lumes forestais, cheas, pragas, catástrofes, etc.). A solución imposta polo "capital" será, nin máis nin menos, que a de destinar as terras comunitarias á plantación de especies de crecemento rápido ou a cultivos enerxéticos para subministrar as centrais de biomasa forestal, para produción enerxética. Desde esta perspectiva, o MVMC terá como destino a plantación de arborada para queimar en 4-5 anos nas centrais de biomasa forestal.

Monte Croa, no monte veciñal de Parga (Lugo).

Queda meridianamente claro o paralelismo existente entre o "Patrimonio Forestal" español dos anos 50 e a "modernidade" da creación das SOFOR. O primeiro encheu os montes galegos de eucaliptos; as segundas encherán os montes galegos de cultivos enerxéticos. Ambas as dúas fórmulas apostan polo monocultivo forestal e, polo tanto, por non xerar nin biodiversidade, nin valor engadido. A única diferenza estriba en que, mentres o primeiro era de carácter público, as segundas son de carácter totalmente privado.

Coa creación das SOFOR, o goberno galego permitirá a apropiación, a usurpación ou o roubo das terras veciñais a favor dos intereses do capital.

AS DIRECTRICES DE ORDENACIÓN DO TERRITORIO

As DOT, documento fundamental para definir o país que precisamos, non valoran nin teñen en conta a existencia

dos montes veciñais en man común. A partir deste documento, como dixemos, o destino dos MVMC é o cultivo monocultivo forestal; e a partir da aprobación da Lei de acompañamento dos orzamentos xerais de Galiza, tamén serven para uso dotacional e parques industriais. Por iso, non é estraño que nun documento de máis de 500 páxinas só se faga referencia unha vez aos MVMC e só para avogar por algo que practicamente xa está feito, como é o de inventariar os montes veciñais.

As DOT carecen dun Plan de Ordenación do Medio Rural que poña as bases para o logro dun medio rural diversificado e con poboación. Carece dun plano de ordenación de usos das terras dos MVMC no que se establezan e se ordenen as funcións das mesmas (agro-gandeiras, de monte, protectoras, de conservación dos restos patrimoniais, etc.), segundo as necesidades do país e das poboacións que o habitan, e segundo a

vocación histórica de cada bisbarra. Carece dun plano de valorización dos MVMC no que se contemplase: a consolidación da titularidade comunitaria ao par dos outros dous tipos de titularidade (a pública e a privada); a posta en valor destas terras desde a óptica da multifuncionalidade e da sustentabilidade, co recoñecemento de todas as súas funcións e os seus usos, mesmo regulando as especies a plantar; e a fundamentación desta multifuncionalidade e sustentabilidade na participación dos veciños e veciñas comuneiros, lexítimos titulares destas terras, co obxectivo de dar respostas ás súas necesidades a través da valorización dos recursos endóxenos.

HAI FUTURO?

A política de montes exclusivamente forestalista, a lexislación agresiva contra o monte veciñal, son pezas dunha estratexia do Partido Popular calculada e temporalizada que ten como obxectivo final a privatización dos MVMC. E para completar a estratexia fálalles só unha peza: unha nova Lei de montes veciñais en man común, que intentará pór as bases xurídicas para proceder á privatización dos mesmos, a través da eliminación do concepto xermánico de titularidade veciñal e a favor da dotación de personalidade xurídica.

Ante este panorama agresivo e de guerra declarada do Partido Popular contra os MVMC, hai futuro? Se cadra, non será doado, mais si que o hai. Este pasa, entre outras cousas, pola defensa da súa existencia como titularidade veciñal e pola ansia de acadar un monte veciñal multifuncional e sustentábel.

Os primeiros que deben oporse a esta estratexia do PP son os veciños e veciñas comuneiros, mais non poden estar sos nesta loita, teñen que estar arroupados por toda a sociedade galega. Porque os MVMC, ademais de ser titularidade veciñal, cumpren funcións sociais e medioambientais das que se beneficia toda a sociedade; porque son espazos abertos, e porque, ao igual que o idioma galego, son un sinal de identidade do noso país. Se desaparecen, estará a desaparecer unha parte de nós.

PINTOR DE QUINS

Pinturas ecolóxicas

Estrada Nacional 120, n.º 77 - 32411 QUINS (Ourense)
Teléfonos: 988 481 014 / 655 142 780 / Fax: 988 481 014

* Xosé Alfredo Pereira Martínez é o Presidente da Organización Galega de Comunidades Veciñais de Montes en Man Común (ORGACMM).